

Сав кунсен сұхалмә чапә

Сәнтерү парадне 13 хутчен хутшәнтәм

Хәрлө Явлә Суворов тата Кутузов орденәсемлө 82-мөш Ярецевски дивизире сапәснә Аслә Отечественнай вәрсә участникәсем сұлленех Мускавра майән 9-мөшөччө хайсен йәлана кәнә тәл пуләнне пухәнәсә. Малтанхи вәхәтра Белорусси вокзалә патәнчә тәл пуләнчә. Халә вара 30 сұл ытла «Аквариум» садра Маяковский лапамәнчә (Триумф лапамәнчә) тәл пуласә. Ку тәл пулусем пирикә элө 82-мөш стрелоксен дивизийән политпай пусләхә пулнә Иван Аврамовән сапәсу сұлсәсем пирикә каласа паракан кәнекинчә пәлтәм. 1976 сұлтанпа тытәнса, темисә сула шутламасар, сұлленех ку тәл пулусене хутшәнтәп. Кәсәлхипә 32-мөш сұл.

Малтанхи вәхәтра ку тәл пулусене Совет Союзән төрлө кәтәсәсенчә 200 сын ытла пустарәнәтчә. Вәхәт, сұлсем вара хайсеннәх тәвәсә. Сывә юлнә ветерансем сахалрах та сахалрах. 2008 сұлта тәл пулава 20 ветерана яхән кәна пухәнчә. Асран тухмәсә сәк тәл пулусем – савәнәс ку сул, сапәсусенчи юлташсене аса илни.

Симах май каласан, ку дивизире чәвәшсем сахал мар сапәснә. Муркаш районәнчә унта Юнкә яләнчә Алексей Чуркин, Иван Аргандеев, Иван Голубев пулнә. Вәсем халә пуләнәсәсә өнтә.

Мускаври Хәрлө лапамри сар парадне Аслә Сәнтерү пуләнәрапа 50 сұл ситнә сұл

1995 сұлта мана чәнни кәтмен-туман сәртән пулчә. Майән 9-мөшөччә 2 парад пулчә – ирхинә Хәрлө лапамри тата кәнтәрлә Поклоннай сәрт сиччә. Унта ют сәршывсен чылай ертүсисем килнәччә. Вәл шутра Америка Президентчә Бил Клинтон та, Великобритани премьер-министрә Маргарет Тетчер та т. ыт. те. Мускаври 13 сар парадне хутшәнтәп маншән чәнни пәтәл тәсә шутлатәп.

Сар парадне чәннисенчә нумайәшнә майән 9-мөшөччә умән е майән 7-мөшөччә, е 8-мөшөччә Кремльти Аслә Керменә уяв концертнә йыхравлатчә. Унта РФ Президентчә те, министрәсем те, патшаләх тата общество өсә-хәлән

паллә өсчәненсә те хутшәнтәчә. Уяв концертчә хысән Кремль стени патәнчә кухнясем вырнастарса тухнәччә. Кирек кама та салтаксен вәри пәттипә, фронтри 100 граммпа тата сәртмәллипә хәнәлатчә.

Сар парачә вәхәтәччә эфир, чәннисем, Кремль сүмәлө Мавзолейән сулахаи өччә хәнәсен трибуни сиччә тәрәттәмәр. Саксемпә пукасем унта пулман. Парада хутшәнтәп пәтә кәмәллә пулин те, эфир пәтә йвәнәттәмәр. Сапах та парад командующисем парада йышәнакан сар министрәсәне уяв концертнә панинә, вәсем Хәрлө лапамри тәрсә тухнә сар чагәсем патәнчә иртсә кайнинә тата вәсенә

сывләх суннинә, Сәнтерү ялавнә тата РФ Патшаләх ялавнә илсә тухнә хысән Мускав гарнизонән сар чагәсем сирәп йәркәсемпә иртсә тытәннинә пәхмә кәмәлләччә. Юлашки 3 сұлта хәнәсен трибунисем сиччә пукасем ларта тытәнчә. Мәлләрәх пулчә ку пирәншән.

Кәсәл эфир парад вәхәтәччә Мавзолейпа юнашар 2-мөш трибуна сиччә лартамәр. Трибуна мәшәрлә номерәсем Мавзолейән сылтам өччә Спасски хапхасем сүмәнчә пулчә, мәшәрлә маррисем вара Мавзолейән сулахаи өччә истори музейә патнәллә.

Юлашки 16 сұл хушшинчә пәррәмшәх Хәрлө лапамри парад вәсәләнчә чухнә халәхә хәватлә сар техникәне кәтәртрәс. Вәл кирек өлпә тәшман та сәнтерәме, пирән юратнә Тәван сәршыва сыхлама пултарат.

Кәсхинә вара 14 площадкәран Аслә Сәнтерү пуләнәрапа 63 сұл ситнә ятпа 30 залпа салют пачәс. Тәп площадкә Воробьевсен сәрчә сиччә пулчә. Кун пекки асран тухас сук!

М. ГАВРИЛОВ,
отставкәри майор, Чәвәш АССР тата РСФСР тавә тивәслә учителә, халәхә вәрентәс өс отличникә. Юнкә ялә.

Сән үкерчәкәре: парад вәхәтәччә хәнәсен трибуни сиччә.

Пенси ыйтәвәсемпә

Пенси виçсем үсрәс

«Рассәй Федерацийәнчи өс пенсийәсем сиччә» Федераллә Сакунән 17-мөш статийн 3-мөш пунктчә киләшүллән пенсия тухнә хысән е пенсия сәнәрен шутласа панә хысән сын 12 уйәх өсләрә пулсан, пенсия виçинә сәнәрен шутласа паләртма тивәсә. Сапла майпа июлән 1-мөшөччә тытәнса 573 пенсионерән өс пенсийәсә сәнәрен шутласа панә. Өс пенсийәсә вәтам виçи 70 тенкә те 92 пус чухлә үсрә. Халәхә вәхәтра вара өс пенсийәсә вәтам виçи 3365 тенкә те 69 пуспа тәлашәтә.

Кунпа пәрлөх Конституци сүчән 2007 сұлхи июлән 10-мөшөччә 9-П номерлә йышәнәвнә тәпә хурса пенсиясән страхланә пайәсәне те сәнәрен шутласа паләртнә. Сәмах кунта сын пенсия тухнә вәхәта е пенсия виçинә сәнәрен шутласа панә тәлө страховани вносәсем кунинә кура пенсиясән страхланә пайнә паләртәсә пирикә пирәтә. Ку вара районти 2350 пенсионера пайәсә тивәт. Вәсен өс пенсийәсән страхланә пайәсә вәтамран 8 тенкә те 67 пус чухлә үсрә.

Н. СЕМЕНОВА,
РФ Пенсия фончән районти уйрәмән пенсиясә шутласа парас тата сәнәрен шутласа парас өнәпә өсләкән пайән пусләхә.

Хаваслә сү кунәсем

Вәхәта усәллә иртмәретпәр

Мәнлә илемлө сү кунәсем! Сәк вәхәта кашни ача чәтәмсәррән кәтәт. Сұллахи әшә кунәсем кашнин чуннә хавхалантарәсә, ыра туйәмсем суратәсә. Вәренү кунәсем хыса юлчәс. Шкулта сывләхә сирәплетмәлли лагерь усалчә. Унта ачасем хаваспах сүрәсә. Лагерьти өс күнә линейкәран пусланәт. Линейкәра ачасем кун йәркипә паллашәсә, физзарядка тәвәсә.

Лагерьти пурнәс интереслә иртәт. Төрләрән конкурссәм, әмәртусем пуласә. Шашкәлла, теннисла вылясәсипә турнирсәм иртәс. Унта Арина Толстова, Катя Шашкова, Святослав Шуликов, Ростислав Лаврушкин маттурисем пулчәс. Теннисла вылясәсипә вара Вячеслав Симаков мала тухрә.

«Манән лагерьти кунсем» темәпа үкерчәкәсем үкерәсипә кашни ачан өсә интересли кураңчә. Икә отряд хушшинчә конкурс иртәт. Кунта хәр ачасем команди 54:53 шутпа сәнтерәме пултарчә.

Сәмрәк пәтсән конкурсәнчә Алина Волкова, Людмила Прокопьева, Арина Толстова сәввисем илемләрәх пулчәс. Шкулти повар Г.В. Прокопьева ачасәне тултлә апат пәсәрсә ситерәт.

Лагерьти кунсем усәллә та интересли иртчәр тәсә Л.В. Толстова, С.М. Тушилкина, Г.А. Столбов, М.Г. Шашкова вәсә

питательсәм чунтан тәрәшәсә. Катя ШАШКОВА. Мән Хурақса шкулә.

Кубок пирән аләра

Июнән 17-мөшөччә пирән районти өсәпә кану лагерәсем тата сәмрәксән өс бригадисем хушшинчә тәвәттәмшә спартакиада пулчә. Сәк спартакиада на эфир, «Росинка» лагерьте канакансем, тәплән хәтәрләнчә. Кашни куннах төрләрән конкурсәм иртәртәмәр, спартакиада валли вәйләсә паләртәмәр. Лагерьте иртәкән хаваслә кунсем пирикә хамәрән «Росинка» ятлә хәсәтра сырса кәтәртрәмәр. Унпа пәрлөх речевка тата девиз хәтәрләрәмәр. Командәна ертсә пыма Саша Гониашвилине шантәмәр.

Пирән команда төрлә конкурсәнчә лайәх кәтартусәмпә паләрчә, малтисән ретәнчә пултәмәр.

«Маләлла» конкурсра Алена Майоровапа Володя Шапошников пәррәмшә вырәнсем йышәнсә дипломсәне тивәсрәс. Пирән команда «Кенгуру» конкурсра иккәмшә вырән йышәнчә.

Эфир кәларнә «Росинка» хәсәт пурнә те киләшрә. Хәсәтсән конкурсәнчә вәл пәррәмшә вырән йышәнчә. Хәсәт кәларнә сәртә Ирина Анисимовапа Лидия Савельева тәрәшни сая каймарә.

Вулакан пултаруләхә

Манән сұлсем...

«Манән сұлсем – манән пуяләнхә» – Сапла юрлатчәс юрәра. Эп пурәнса-сәк әнланмаләх, Манән сұлсем те – ман тупра.

Кунсем, сұлсем иртсә шавларәс, Шурса сұлталчәс тәнләсәм. Аста-ха пит вәсем васкарәс, Нумай-сәкә ман тумаллисәм.

Үсет хуллен ав хыр вәрманә, Ялта шавласәсә журансәм, Ситменлөхә эс «сапалканә». Анчәх әнланәс-ши сынсем?

Камән мәнлә сұлсем иртәсәсә: Чән пурнәсра е эрәхрә. Мухмәрсәне куллен чәртәсәсә

Ачийәсән хәпәтә сәхрә.

Чунәсәне хәмләнтермәсәсә, Манаңсәсә ыр өсәсем пирикә, Ют пурләхәра хәисәсем ишәсәсә. Сапла-ши пурнәсән йәрки?

Турри чун панә пурәнмәшкән, Емәрләме тар юхтарса. Вәл хушнә түрә сын пулмәшкән, Сынна сын пек сәсә юратса.

Емәр сакки чәнах та әнлә, Ыр хәклә пулчәр сұлсәсем. Вара тин сәсә вәсем пуяләнхә, Сая та каймәсә өмәрәсә.

Эп пурәнса тусәсем курмаләх, Әсәпә пиçсә май таранах. Тав сәмахе-ши калә халәх Е манә эп пулмасанах?

П. ВОРОБЬЕВ.

Сурт-йәре страхлама ан манәр!

«Пәлнә пулсан...», - хаш-ш! сывларә кил хуши. Сұлсерән капәрлатса пынә сурта пушарән хаяр аллисәм пур өнчә те ытамласа илнә өнтә, тин сәсә кәшкәртса ситнә пушар машини нимәнпә те пуләшаймә. «Хәрлө автан» тыткәнчә тәван кил-сурт сиччә Матвей мучи темчән пәхса тәчә: «Итләмерәм хамән хәрәме, вәл мана кил-сурта кәтмен инкәк-синкәкрен страхлама сәннәччә, сиксә тухмәстчә вәт сәкән пекки...». Ваттисәм калашлә, вутән әлли те, ури те вәрәм. Кәвар кәсәкә вәхәтрах алхаснәсәмән алхасна пәчә, темисә сәхәт хушшинчә суртран кәл купи сәсә тәрсә юлчә.

Суртра темисә сұл пурәнәтәр-и е тин сәсә сәннинә туса лартса унта пурәнма кулрә-и – пәр япалана манмалла мар, ләпкәрах пурәнма пуләшаканни вәл – кил-сурта вәхәтра страхлани. Сәкна пуртә лайәх әнланәсәсә, сапах та страхлама васкамәсәсә. Әнланмалла өнтә, хәшә-пәри ялта чәнах та уқса-тәнкә өнчә хәсәкрәх пурәнәт. Анчәх сурт-йәре страхлама хывакан уқса кайран пин хут таврәнма пултара сиччә туйсах каймасть.

Росгосстрах компани яланхи пекәх сирә хәйән хуштинә сәнәт, нумай сұл хушши вәл пурәнмәлли сурт-йәре страхлас өнәпә малтисән шутәнчә пирәтә. Компани халәхән сурт-йәренә страхламәлли киләшүсәне РОСГОССТРАХ КИЛ страховани программәин йәркисәне тәпә хурса тәвәтә. Ку вәл төрлә сурта страховани хушләрә паракан программә шутланәт – хәкләх марринчә пусласә пуянрах суртсәм валли. Әнлә программәна ятарлә виçә страховани продукчә кәрет. РОСГОССТРАХ КИЛ «Классика» вәтам хәклә суртсәне, РОСГОССТРАХ КИЛ «Класика Экономпа» – йүннисәне, РОСГОССТРАХ КИЛ «Престижпа» хәкләрах чаплә суртсәне страхлама пулат – кашних хәрпәр хәйән кәмәлләне каякан киләшәвә йәркәләме пултарат.

Паянхи кун РОСГОССТРАХ КИЛ программәпа кәтмен инкәкәнчә, сурт санталәкән усал пуләмәсенчә, сүнсем сиен күнинчә хушләнәме май пур. Килти пурләхә та – сәтел-пукана, йәлари техникәна, тум-тирә тата ытти пурләхә – страхлама пулат.

Сурт-йәрәсәне страхлакансәне паянхи кун пушар ытла-рах шикләнтерәт. Вут-кәвар чәннипәх те пурләхә шәлләмәсәр пәтерәт. Ансәртран суртсәр тәрсә юлма тиврә пулсан мән тумалла? Инкәк сиксә тухсан, сурт-йәре страхланә компанипә сыхәнмалла. Ун пек чухнә вәхәтра түләнә сапаштару уқси самаях пуләшәт.

Сирән аләра сәк полис пур-тәк, киләшүрә кәтартнә тапхәр пәтсән әна малалла тәссән аванрах. Хәйән яланхи клинчәсәне «Росгосстрах» компани сәмәлләхсәм туса парат. «Росгосстрах Кил» вара уқса-тәнкәне кәна мар, вәхәта та перекетләт. Сулран-сұл йивәр лару-тәрәва ләкнә сәр-сәр сәмьәнә пуләшәт вәл.

Хуйхә-суйхә күрәкән сурт санталәк пуләмәсәне пәтерәме сук. Вәсенчә сыхланма пулат. Инкәк тусәсем мулсәр сәнә пурт савәрма питех те хән. Пурәнмәлли сурт кашни сыншән чи хәклә пурләх шутланәт. Чунри пәтәм вәя хурса нумай сұл хушши пустарнә пурләхә вара пәррә сә сүхатас килмәст. Росгосстрах страхлакан компани күрәкән пуләшу пысәк пәлтәрәшлинә чылайәшә пурәнә килә сәсә әнланма өлкәрет. Кил-сурта вәхәтра страхласә өлкәреймәншән ни-камән та үкәнмәллә ан пултәрчә.

Киләшүсәне Муркаш районәнчи Росгосстрахән страхлакан уйрәмәнчә тәвәсәсә. Страхлакан агента килә чәнә илмә те пулат, вәсем кашни страхлаканпа уйрәмән өсләсәсә – страхлакансән сурт-йәр уйрәмләхәсәне, пурләхәне хәклама пултара сәсә, кашни кил хушнә киләшүллә майсә сәнмә пултара сәсә. Программа сиччә эфир Росгосстрахән районти уйрәмәнчә тәпләнрәх ытса пәлмә пултаратәр.

Пирән адрес: Муркаш сали, Мир урамә, 6 сурт. Агента сәк телефонпа чәнмә пултаратәр: 2-11-06. Муркаш районәнчи Росгосстрах уйрәмә.

Сұллахи каникул

Интересли нумай пулчә

Ильинка шкуләнчә июнән 5-мөшөччә тытәнса 22-мөшөччә сывләх сиплөвән «Волжанка» лагерә өсләрә. Икә отряд йәркәрәмәр: «Волгари» тата «Смешарики». Лагерь пулчәхә пулса директорән воспитани өнәпә өсләкән сүмә И.А. Григорьева тәрәшрә. 1-мөш отряд воспитателәсәм Н.А. Черновапа С.Г. Ко-пеева, 2-мөш отряд воспитателәсәм Ю.М. Марковапа Л.А. Раскова пулчәс.

Лагерь сменә усалнә кун савәнәслә линейкәра шкул директорә В.Ф. Ильина пурнә те саламларә, лагерьте лайәх канма әнәсүсем сүнчә.

Лагерьти кашни кун интереслә те пуян иртрә. Конкурсәм, куçамлә вәйәсәм, викторинасәм, спорт әмәртәвәсәм сахал мар пулчәс. Футболла та вылярәмәр, кино, мультисәм пәхрәмәр. Кунпа пәрлөх эфир шкул сүмәнчи участок пирикә те манмарәмәр. Унта эфир кишәр, хәрлә кашман, сухан, хәяр, помидор, купәста ситәнтәрәтпәр. Вәсен йәранәсәне сүм курақран тасатса кәпкәлатса тухрәмәр.

Чи асра юлмәлли кун вара Атәл тәпәр өннә «Зеленый» утрав сиччә кайни пулчә. «Елена» яхтәпа кәсрәмәр унта. Катамарансәмпә те ярантәмәр, шывра та ишрәмәр, волейболла та вылярәмәр. Санталәкә те хәвәллә те әшә пулчә. Канма пур улловисәм те пулчәс.

Анчәх та лагерьти кунсем вәсәләнчәс. Пирә ытти ачасәмпә, воспитательсәмпә сыв пуллашма сәмәл пулмарә. Ачасәне сәкән пек кану йәркәләсә пама пуләшнисәне пысәк тав сәмахе калас киләт.

Надя СЕМЕНОВА.

Ильинка шкулә, 6-мөш класс.

Света ЕФРЕМОВА,
Таня КИРИЛЛОВА.